

50052204 : สาขาประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม

คำสำคัญ : สถาปัตยกรรมของโยอาคิม กราซี/โจอาคิโน กราซี/บริษัทกราซีบราเธอร์

พริยา พิทยาวัฒน์ชัย : สถาปัตยกรรมของโยอาคิม กราซีในสยาม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ :

ผศ. สมชาติ จิ่งสิริอารักษ์ และ ผศ. ดร.โชติมา จตุรวงศ์. 265 หน้า.

วิทยานิพนธ์นี้มีเป้าหมายในการศึกษาสถาปัตยกรรมที่ออกแบบโดยนายโยอาคิม กราซี(Joachim Grassi)ในประเด็นของด้านรูปแบบอาคารที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตแบบใหม่ในสยาม โดยได้เลือกกรณีศึกษาเป็นสองประเภทคืออาคารพักอาศัย กับอาคารสาธารณะ จากการศึกษาวิจัยได้พบลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้

ประการแรก ผลงานสถาปัตยกรรมของนายโยอาคิม กราซีเป็นมีลักษณะเฉพาะอยู่สองประการ คือ แบบที่เป็นตะวันตกแท้ กับแบบตะวันตกที่ยังคงแสดงถึงโลกทัศน์ของชาวสยาม

ประการที่สอง แนวความคิดในการออกแบบอาคารแบบตะวันตกมาจากรสนิยมของลูกค้า ส่วนวิธีการก่อสร้าง การออกแบบจัดพื้นที่ภายในอาคารและความถูกต้องของไวยากรณ์ทางสถาปัตยกรรมมาจากทฤษฎีสถาปัตยกรรมคลาสสิก และการออกแบบตามแนวทางสถาปัตยกรรมโรแมนติกของคริสต์ศตวรรษที่ 18 และ 19

ประการที่สาม สถาปัตยกรรมที่ออกแบบโดยนายโยอาคิม กราซี มีความสัมพันธ์กับสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมืองของสยามในช่วงสมัยรัชกาลที่ 5

ประการที่สี่ พัฒนาการทางสถาปัตยกรรมของนายโยอาคิม กราซีในช่วงเวลา 23 ปีนั้น ยังคงเน้นสถาปัตยกรรมแบบคลาสสิกซึ่งมีความเปลี่ยนแปลงทางศิลปะไม่มาก แต่สภาพภูมิอากาศร้อนชื้นแบบสยามทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบหลังคาจากหลังคาตัดเป็นหลังคาจั่วและปั้นหย่า และเกิดการออกแบบให้มีเฉลียงรอบอาคารเพื่อการถ่ายเทอากาศที่ดี สำหรับบ้านพักอาศัยในแผนผังมักจัดจังหวะห้องให้มีห้องโถงเป็นประธานและมีห้องบริวารรายล้อม หรืออยู่ถัดไปตามลำดับคักัดการเข้าถึง และมีห้องนอนอยู่ในบริเวณชั้นในของบ้าน หากเป็นอาคารสาธารณะมักใช้แผนผังที่สมมาตร มักเน้นอาคารให้เด่นด้วยมุขด้านหน้าที่เป็นหลังคาจั่วแบบวิหารกรีก มีการจัดจังหวะห้องแบบต่อเนื่อง โดยแบ่งเป็นปีกซ้ายปีกขวา ตามประโยชน์ใช้สอย

สถาปัตยกรรมของโยอาคิม กราซี จึงเป็นผลงานที่ไม่เพียงแต่มีคุณค่าทั้งประโยชน์ใช้สอยและสุนทรียภาพแม้จะถูกปรับเปลี่ยนจากสถาปัตยกรรมต้นแบบในยุโรปเพื่อให้เหมาะกับเงื่อนไขของสยาม แต่ก็ยังเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์สำคัญของยุคสมัยที่สยามเปลี่ยนโฉมหน้าของตนเองให้เป็นประเทศ“ศิวิไลซ์” ผ่านสถาปัตยกรรมแบบใหม่นี้

ภาควิชาศิลปสถาปัตยกรรม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2554

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 1. 2.

50052204 : MAJOR : HISTORY OF ARCHITECTURE

KEY WORD : THE ARCHITECTURE OF JOACHIM GRASSI/GIOACHINO GRASSI/GRASSI BROTHERS AND CO.

PIRIYA PITTAYAWATTANACHAI : THE ARCHITECTURE OF JOACHIM GRASSI IN SIAM. THESIS ADVISORS : ASST. PROF. SOMCHART CHUNGSIRIARAK, AND ASST. PROF. CHOTIMA CHATURAWONG,Ph.D., 265 pp.

Main goals of this research is to study the works of Joachim Grassi which are reflected the age of a new culture in Siam. His buildings are selected as case studies which comprise of two types : 1. Residential buildings 2. Public buildings. The results of this research are as follows :

1. Architecture designed by Joachim Grassi can be divided into two types : Authentic western Style architecture and Siamese interpreted western style architecture.

2. Joachim Grassi designed Western-style building varied from one building to another .It is based on the tastes of customers. On the other hand,the methods of construction and the design of building's plans and the accuracy of the grammar of architecture is based on Classical principles and Romanticism design of the 18th and the 19th century.

3. The architecture designed by Joachim Grassi shows the relationship with the local socio-economic condition as well as political situation of Siam during the reign of King Rama V.

4. The development of architectural design of Joachim Grassi within his 23 years in Siam was mainly focused on Classical and Romanticism architecture,this artistic taste had not been changed much. However,climatic condition in Siam led to a revision in roof form particularly from flat roof to a hipped and gabled roof. A surrounding veranda was added as well in order to provide a good ventilation for the buildings. In his building design for a residence ,a principal hall at the front was generally provided and it was surrounded by smaller rooms of lesser importance which were situated on later access positions. The bedrooms were usually situated in the private and inner part of the house.In his design for public buildings a Classical and symmetrical plan was generally used. A Greek temple front's portico was provided to enhance the façade. Rooms was arranged correspondingly to both wings of the E shaped plan as their functions might suggested.

Architecture of Joachim Grassi hence is not only a significant work of function and aesthetic despite of modifying from its originals in Europe to fit Siam's condition. It is also a important living testimony of the age when Siam searched for "civilization" through this new style architecture.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “สถาปัตยกรรมของนายโยอาคิม กราซีในสยาม” นี้ ใช้เวลาในการทำยาวนานกว่า 3 ปี จึงสำเร็จลงได้โดยได้รับความช่วยเหลือจากหลายฝ่าย ผู้ศึกษาขอแสดงความขอบคุณมา ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ทั้งสองท่านเป็นอย่างสูง ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมชาติ จิ่งสิริอารักษ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โชติมา จตุรวงศ์ ที่ให้คำปรึกษาตลอดจนสละเวลาในการตรวจงานในแต่ละครั้งด้วยความปรารถนาดีและปรารถนาตั้งแต่เริ่มเสนอหัวข้อวิทยานิพนธ์จบจนเขียนงานถึงบทสุดท้าย ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.นวลลักษณ์ วัฒนธชาติ ที่มาเป็นประธานกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์และให้คำแนะนำในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์นี้ ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.วิมลรัตน์ อิศระธรรมบุญที่ช่วยมาเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในการสอบวิทยานิพนธ์ นอกจากนี้ต้องขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.เกรียงไกร เกิดศิริ ที่อนุเคราะห์ตำราอันเป็นประโยชน์เกี่ยวกับวัดนิเวศธรรมประวัติ และขอขอบพระคุณอาจารย์ท่านอื่นๆที่ผู้ศึกษาเคยขอคำแนะนำเมื่อครั้งเตรียมเสนอหัวข้อวิทยานิพนธ์ด้วย ได้แก่ อาจารย์ชาติรี ประกิตนันทการ และ อาจารย์สุนนท์ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา เป็นต้น ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆในคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ที่กรุณาจัดเตรียมห้องสอบตลอดจนดำเนินเอกสารขออนุญาตต่างๆให้ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ขอขอบพระคุณทุกหน่วยงานที่เอื้อเพื่อข้อมูลอันเป็นประโยชน์ทั้งหลาย อาทิ กรมช่างโยธาทหารเรือ ที่เอื้อเพื่อข้อมูลแผนผังป้อมพระจุลจอมเกล้า กองแบบแผนและสำรวจของสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ที่เอื้อเพื่อข้อมูลโรงพยาบาลหน้า พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเจ้าพระยาที่ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์เกี่ยวกับเรือนของพระยาสุรวงศ์ไวยวัฒน์(วร บุนนาค) ขอขอบคุณกรมศิลปากร หอจดหมายเหตุอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ วัดนักบุญยอแซฟที่เอื้อเพื่อข้อมูล ขอขอบคุณคุณไฮเซ มาร์ตินที่เอื้อเพื่อหลักฐานสำคัญเกี่ยวกับเรือนรับรองราชทูตโปรตุเกส และขอบคุณคุณเปาโล ลุยจิ กราซีที่เอื้อเพื่อข้อมูลลำดับเครือญาติของครอบครัวกราซี

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณสมาชิกครอบครัวทุกคนที่คอยเป็นกำลังใจและสนับสนุน การศึกษาตลอดมา ขอขอบคุณเพื่อนสาขาประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมทุกคนที่คอยเตือนให้ ทราบถึงข่าวสารต่างๆได้แก่ คุณอนุรักษ์ ชำนาญช่าง และคุณธีระยุทธ สุวลักษณ์ ขอขอบคุณคุณ นัฐวรรณ ไทยดี ที่ช่วยทำรังวัดสุสานนายเฮนรีอาลบาซเตอร์ ขอขอบคุณรุ่นพี่ทั้งหลายที่ช่วยให้ คำแนะนำ อาทิ คุณนริศ อาจยีนยง คุณจักรภพ เสภาเวียง และขอขอบคุณทุกหน่วยงานที่ยังคงดูแล รักษาอาคารเก่าแก่อันเป็นผลงานการออกแบบของนายโยอาคิม กราซีไว้เป็นอย่างดี